

# Στο Μέτωπο



Γιώτα Κριλή

## Μέρος 16ο

**Η** νίκη τους είχε μέγιστη στρατηγική αξία. Τα στρατεύματα της Εθνικής Αμύνης κατέπληξαν τους πάντες και θεωρήθηκαν εφάμιλλα των Γαλλικών. Η επιτυχία της νίκης τους εκθειάστηκε από τους Συμμάχους και τον ελληνικό τύπο. Ο πρωθυπουργός Βενιζέλος λάμβανε τηλεγραφήματα συγχαρητηρίων από το εξωτερικό και το εσωτερικό.

...Τα στρατεύματα τα οποία είδον εφορμώντα εξ εφόδου εις το Σκρα-ντι-Λέγκεν, συνήνωσαν εις την πατροπαράδοτον ανδρείαν του Ελληνικού στρατού την μέθοδον και την πειθαρχίαν, αίτινες μόναι φέρουσι την νίκην. Η κατάληψις των 13 χιλιομέτρων της εχθρικής γραμμής αποτελεί πρώτης τάξεως επιχείρησιν.... Χάρης εις υμάς ο Ελληνικός στρατός μάχεται παρά το πλευρόν των Συμμάχων· χάριν εις υμάς θα δυνηθή ούτος να συμμερισθή ευρύτητα την τελικήν νίκην.

**Γκυγιωμά, Γάλλος αρχιστράτηγος**

### Η απάντηση:

Συγκεκριμένος από το συγχαρητήριο τηλεγράφημα, ...σας εκφράζω τας θερμότητας μου ευχαριστίας. Οι επαινετικοί σας λόγοι εγγίζουν απ' ευθείας την καρδίαν του Έθνους, διότι η Ελληνική ψυχή ολόκληρος ανευρίσκει εαυτήν εν τη ορμή των πολεμιστών του Σκρα-ντι-Λέγκεν. Ο στρατός, ευτυχής διά τους ωραίους σας λόγους, είναι τόσο μάλλον υπερήφανος δι' αυτούς, καθ' όσον προέρχονται από αρχηγόν, ο οποίος, επί κεφαλής ανδρείων Γαλλικών στρατευμάτων κατήγαγε εις το Βερντέν τόσας λαμπράς νίκας.

**BENIZELOS**

Είμαι ευτυχής, συχαίρων υμάς διά την ωραίαν επιτυχίαν, την οποίαν προ ολίγου κατήγαγον τα Ελληνικά στρατεύματα εις το Μακεδονικόν μέτωπον κατά του εχθρού.

**Ζωρζ Κλεμανσώ, πρωθυπουργός της Γαλλίας**

Η Αγγλική κυβέρνησις επιθυμεί να συχαρή την κυβέρνησιν και τον λαόν της Ελλάδος διά την περιφανή επιτυχίαν, την οποίαν ήρην ο εθνικός στρατός της επί του Μακεδονικού μετώπου... Είμαι πεπεισμένος ότι η νίκη αυτή είναι ο προάγγελος περαιτέρω νικών των υμετέρων όπλων εν τω προσεχεί μελλόντι.

**Λούδ Τζώρτζ, πρωθυπουργός της Αγγλίας**

Υποβάλλω εγκάρδια και θερμά συγχαρητήρια επί επιτυχθείση περιλάμπρω σημερινή νίκη στρατευμάτων Σ.Σ.Ε.Α. επιδειξάντων αποφασιστικότητα, τόλμην, ανδρείαν και φρόνημα απαράμιλλον. Εύχομαι όπως παρομοία νίκη επιστέψη τα Ελληνικά όπλα οριστικώς...

**Επί του πεδίου της μάχης 17 Μαΐου 1918, Στρατηγός Ζυμβρακάκης**

Οι εχθροπραξίες συνεχίζονταν στη βουλγαροκρατούμενη επικράτεια. Εκείνες τις μέρες, άναψε μεγάλη μάχη στα βουνά κοντά στη λίμνη Δοϊράνη. Η βρετανική στρατιά, με τη συμμετοχή των ελληνικών Μεραρχιών Σερρών και Κρήτης, έκανε επίθεση ενάντια στις βουλγαρικές θέσεις.

Ο λόχος του Νικήτα βρισκόταν στα μετόπισθεν. Μετά τη μάχη του Σκρα και τη ζωή στα χαρακώματα οι στρατιώτες ήταν καταβεβλημένοι. Πολλοί είχαν προσβληθεί και από την ελονοσία, που ήταν ενδημική σε κείνη την περιοχή με τις λίμνες, τα ποτάμια και τους βάλτους. Μεσ στην κάψα του καλοκαιριού η μόλυνση βρισκόταν σε έξαρση. Ο κάθε στρατιώτης έπρεπε να πίνει τρεις κουταλιές διαλυμένο κινόνο την ημέρα. Ο νοσοκόμος περνούσε πρωί και βράδυ και τους θερμμετρούσε. Όσους έβρισκε να έχουν ψηλό πυρετό, πάνω από 39, τους έβαζε σε νοσηλεία. Οι υγειονομικές μονάδες αγωνίζονταν ενάντια στις λοιμώδεις ασθένειες, που μαστίζαν τα στρατεύματα και τους κατοίκους της περιοχής.

Ο Νικήτας καθόταν μόνος του. Είχε πονοκέφαλο. Έβγαλε από το γυλιό του το σημειωματάριο του Αριστείδη και άρχισε να το ξεφυλλίζει για πρώτη φορά. Βρήκε το όνομα «Κυρα-Ασπασία, χωριό Νεοχώρι, Θανάσης Βογιατζόγλου, χωροφύλακας, (γαμπρός της)». Κοίταζε το σκίτσο μιας κοπέλας με μεγάλα μάτια και μεγάλα βυζιά. Χαμογέλασε. «Αχ, κατακαμένη Ελένη», ψέλλισε. Διάβαζε τα ραβασάκια: Ελένη μου γλυκιά μου 'χεις κάψει την καρδιά. / Ελένη παινεμένη εγώ θα σε κάνω ταίρι. Τα μάτια του βούρκωσαν και άρχισε να σιγοτραγουδάει τραγούδι που αυτοσεδιάζε:

Μεσ στου Σκρα το καταράχι πάει το αίμα σαν αυλάκι.

Θαρραλέα παλικάρια πολεμούν σαν τα λιοντάρια,

σ' εχθρού ταμπούρια μπαίνουν και αντρειωμένοι βγαίνουν.

Ο Άρης μας σκοτώθηκε κι ο κόσμος βαλαντώθηκε.

Κείτεται μεσ στο χαντάκι και εγώ πίνω φαρμάκι.

Η μάνα του οδύρεται και οι δικοί του θλιβόταν.

Η καλή του τον κλαίγει, στ' όνειρό της τον γυρεύει.

Τον πλησίασαν δυο γνωστοί του και τον συντρόφευαν. Παρέκει στεκόταν ο διμοιρίτης και σαν τέλειωσαν πλησίασε χειροκροτώντας.

- Μπράβο, στρατιώτη. Γίνεται να μου δώσεις αντίγραφο.

- Μετά χαράς, κύριε ανθυπολοχαγέ.

- Θέλω κι εγώ αντίγραφο, είπε ο Γιώργης, ο ασυρματιστής, μπαίνοντας στην παρέα.

Αργότερα ο Νικήτας τού ανέφερε την ιστορία της κυρα-Ασπασίας.

- Εδώ κοντά 'ναι το Νεοχώρι. Δυστυχώς, είναι καμένο και ρημαγμένο.

- Τι να 'χει απογίνει άραγε ο Θανάσης Βογιατζόγλου, ο χωροφύλακας;

- Αν είναι ζωντανός θα δουλεύει στα καταναγκαστικά έργα των Βουλγάρων.

Οι βετεράνοι του Σκρα ρωτούσαν τον παντογνώστη ασυρματιστή για την εξέλιξη της μάχης στη Δοϊράνη.

- Απ' ό,τι μαθαίνω το φρούριο των Βουλγάρων είναι απόρθητο. Έχει πολυάριθμα βαθιά χαρακώματα, πλατιές ζώνες συρματοπλεγμάτων και δύσβατο έδαφος.

- Τους βομβαρδίζουν δυο μέρες τώρα. Θα πρέπει να έχουν ισοπεδώσει τα πάντα, σχολίασε, ο Νικήτας.

- Δεν αποκλείεται, είπε ο Γιώργης φεύγοντας.

Ένα αφηνιασμένο μαύρο άλογο ερχόταν κατ' επάνω τους. Ο Νικήτας πετάχτηκε και βγήκε μπροστά του. «Έλα! Έλα! Έλα!» του φώναζε κουνώντας τα χέρια. Το άλογο φρούμαζε και σταμάτησε. Το πλησίασε και έπιασε το χαλινόναρι. Αφροί έτρεχαν από το στόμα του και αίμα από τα σκέλια του. Του χάιδεψε τη μούσούδα και κείνο κατέρρευσε. Ήταν θανάσιμα πληγωμένο.

- Στρατιώτη, το ζώο ζητάει λυτρωμό. Πρέπει να του δώσεις τη χαριστική βολή, είπε ο διμοιρίτης.

Ο Νικήτας έβγαλε το πιστόλι και σημάδεψε το άσπρο αστέρι στο κούτελο του ζώου. Εκείνο τρεμούλιασε για μια στιγμή και τεζάρισε. Μαζεύτηκαν όλοι γύρω του και το κοίταζαν. Είχαν εξοικειωθεί με το θάνατο, ο τόπος ήταν γεμάτος κουφάρια ανθρώπων και ζώων, όμως ετούτο το βαριόμοιρο, που ήρθε να ξεψυχήσει κοντά τους, τους συγκίνησε.

- Υποφέρουν και τα ζώα, όπως κι οι άνθρωποι.

- Μάλλον θα υποφέρουν πιο πολύ, αφού δεν γνωρίζουν γιατί γίνονται οι πόλεμοι και γιατί τα βασανίζουμε.

- Διαμαρτύρονται από τη μέρα που τα επιτάσσουν. Αγριεύουν, κλωτσάνε, βογγάνε, αλλά κανείς δεν νοιάζεται τον πόνο τους.

- Δυστυχώς, μεσ στη δίνη του πολέμου τα ζώα είναι γ' αθάνα θύματα, είπε ο διμοιρίτης.

- Κύριε ανθυπολοχαγέ, πότε θα πάψουν οι πόλεμοι;

- Στρατιώτη, μόνο ο Θεός το γνωρίζει. Μακάρι να δώσει φώτιση στους ανθρώπους να πάψουν ν' αλληλοσκοτώνονται.

Τελικά, οι επιθέσεις της βρετανικής στρατιάς και των ελληνικών μεραρχιών απέτυχαν και υποχώρησαν με βαριές απώλειες. Όμως έμμεσα είχαν πετύχει το σκοπό τους. Είχαν καθλώσει όλες τις εχθρικές δυνάμεις της περιοχής Αζιού-Δοϊράνης, δίνοντας την ευκαιρία στις σερβικές και γαλλικές στρατιές να νικήσουν το γερμανοβουλγαρικό στρατό στον τομέα Ντόμπρο Πόλε, όπου γινόταν η κύρια συμμαχική επίθεση. Η Βουλγαρία συντρίφτηκε στρατιωτικά και αναγκάστηκε να συνθηκολογήσει.

Στο τέλος του Σεπτεμβρίου υπογράφηκε η ανακωχή στη Θεσσαλονίκη. Η Βουλγαρία θα προχωρούσε σε άμεση αποστράτευση, σε εκκένωση των ελληνικών και σερβικών περιοχών και θα επέστρεφε τον στρατιωτικό εξοπλισμό, που είχε καταλάβει το 1916 στο Ρούπελ και στην Καβάλα.

Τον Οκτώβριο, η Τουρκία υπέγραψε ανακωχή στο λιμάνι Μούδρος, όπου ήταν η κύρια βάση του συμμαχικού στόλου, και έπαψαν οι εχθροπραξίες στα Βαλκάνια. Μετά από λίγες εβδομάδες ήρθε το μεγάλο μαντάτο. Οι σύμμαχοι είχαν κερδίσει τον ευρωπαϊκό πόλεμο και την 11η Νοεμβρίου 1918 υπογράφηκε η ανακωχή στην Κομπιέν της Γαλλίας μέσα σε ένα βαγόνι τρένου.

Η ταπεινωτική ήττα της Γερμανίας και των συμμάχων της χαροποίησε τα στρατεύματα της Αντάντ και τους Έλληνες στρατιώτες. Αλληλοασπάζονταν, ζητωκραύγαζαν και τραγουδούσαν. Ο Νικήτας ξέσπασε σε γοερό κλάμα φωνάζοντας: «Αριστείδη! Κερδίσαμε τον πόλεμο. Μ' ακούς;» Ο διπλανός του τον παρηγορούσε. «Έλα, σ' ακούει. Μας βλέπει από κει πάνω που 'ναι και χαίρεται που δεν σκοτώθηκε άδικα».

**Είχαν εξοικειωθεί με το θάνατο, ο τόπος ήταν γεμάτος κουφάρια ανθρώπων και ζώων, όμως ετούτο το βαριόμοιρο, που ήρθε να ξεψυχήσει κοντά τους, τους συγκίνησε.**